

Odpowiedzialność rodzicielska - Słowacja

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [sk](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe. Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [en](#)

SPIS TREŚCI

- 1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?
- 2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?
- 3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?
- 4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?
- 5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?
- 6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?
- 7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?
- 8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?
- 9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?
- 10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?
- 11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?
- 12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?
- 13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?
- 14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?
- 15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?
- 16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaki rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?
- 17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Zgodnie ze słowacką ustawą o rodzinie (ustawa nr 36/2005 o rodzinie oraz zmieniająca niektóre ustawy) i orzecznictwem władza rodzicielska (tj. prawa i obowiązki rodzicielskie – opieka) obejmuje w szczególności: opiekę nad dzieckiem, łożenie na utrzymanie dziecka, reprezentowanie dziecka i zarządzanie jego majątkiem.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Oboje rodzice wspólnie wykonują prawa i obowiązki rodzicielskie względem dziecka niezależnie od tego, czy dziecko jest dzieckiem zrodzonym z małżeństwa czy dzieckiem pozamałżeńskim, ani od tego, czy rodzice mieszkają razem czy osobno (są małżeństwem, w separacji lub po rozwodzie).

Sąd może pozbawić rodzica jego praw i obowiązków rodzicielskich (lub może je ograniczyć) w okolicznościach wskazanych w art. 38 ust. 4 ustawy o rodzinie.

Sąd może przyznać prawa rodzicielskie małoletniemu rodzicowi, który ukończył 16 rok życia, oraz nałożyć na niego obowiązki rodzicielskie, w zakresie osobistej opieki nad małoletnim dzieckiem w okolicznościach określonych w art. 29 ustawy o rodzinie.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Tak. Jeżeli oboje rodzice małoletniego dziecka nie mają zdolności do czynności prawnych, zostali pozbawieni praw i obowiązków rodzicielskich lub nie żyją, sąd musi ustanowić opiekuna odpowiedzialnego za wychowanie małoletniego dziecka, reprezentowanie go i sprawowanie zarządu majątkiem dziecka.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

Sąd musi orzec o podziale i wykonywaniu praw i obowiązków rodzicielskich (nawet jeżeli oboje rodzice kontynuują ich wspólne wykonywanie) lub może zatwierdzić zawartą przez nich umowę.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy o rodzinie „[r]odzice małoletniego dziecka mieszkający osobno mogą w każdym momencie zawrzeć porozumienie dotyczące wykonywania praw i obowiązków rodzicielskich. Jeżeli rodzice nie zawrą porozumienia, sąd może z urzędu określić, w jaki sposób ich prawa i obowiązki mają być wykonywane; w szczególności sąd musi postanowić, któremu z rodziców przysaje się opiekę (*osobná starostlivosť* – osobista opieka) nad małoletnim dzieckiem. Przepisy art. 24, 25 i 26 stosuje się odpowiednio”.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Porozumienie zawarte między rodzicami w sprawie praw i obowiązków rodzicielskich musi zostać zatwierdzone przez sąd.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Pozasądowe rozstrzygnięcie sporów jest możliwe na drodze pozasądowej (w postępowaniu mediacyjnym) zgodnie z ustawą nr 420 /2004 o mediacji. Ustawa ta ma również zastosowanie do sporów wynikających ze stosunków regulowanych przez prawo rodzinne. Mediacja jest postępowaniem pozasądowym, w toku którego zainteresowane strony korzystają z pomocy mediatora w celu rozstrzygnięcia sporu wynikającego z ich stosunku umownego lub innego stosunku prawnego. Porozumienie zawarte w następstwie mediacji musi zostać sporządzone na piśmie i jest wiążące dla stron postępowania.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Sąd może co do zasady wydać dowolne orzeczenie z wyjątkiem przyznania wyłącznej opieki jednemu z rodziców. Rodzic może uzyskać wyłączną opiekę nad dzieckiem jedynie w przypadku, gdy drugi rodzic został pozbawiony praw i obowiązków rodzicielskich. W praktyce jednak sąd postanowi o tym, które z rodziców ma sprawować opiekę osobistą nad dzieckiem, kto ma dziecko reprezentować i kto ma sprawować zarząd nad majątkiem dziecka. Sąd określi również sposób, w jaki rodzic, któremu nie przyznano opieki nad dzieckiem, ma łożyć na utrzymanie dziecka, lub zatwierdzi zawartą między rodzicami umowę w sprawie świadczeń alimentacyjnych.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

W słowackim prawie rodzinnym nie ma ekwiwalentu pojęcia „władza rodzicielska” (*rodičovská starostlivosť*). W prawie tym stosuje się termin „prawa i obowiązki rodzicielskie”, które są zawsze wykonywane wspólnie przez oboje rodziców (nie istnieje zatem

możliwość sprawowania „wyłącznej opieki”, chyba że drugie z rodziców nie żyje, nie ma zdolności do czynności prawnych lub zostało pozbawione praw i obowiązków rodzicielskich). Należy dokonać rozróżnienia między terminem „prawa i obowiązki rodzicielskie”, a terminem „opieka osobista”. Jeżeli jedno z rodziców sprawuje osobistą opiekę nad dzieckiem, rodzic ten może podejmować decyzje dotyczące zwykłych spraw życia codziennego dziecka bez zgody drugiego z rodziców; jednak wszystkie ważne kwestie związane z wykonywaniem praw i obowiązków rodzicielskich (sprawowanie zarządu nad majątkiem dziecka, przeprowadzka z dzieckiem za granicę, obywatelstwo, udzielanie zgody na określone zabiegi medyczne, przygotowanie do przyszłego zawodu) wymagają zgody drugiego z rodziców. Jeżeli rodzice nie są w stanie uzgodnić decyzji, sąd rozstrzyga spór na wniosek jednego z rodziców.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Sąd może przyznać naprzemienną opiekę osobistą (tj. wspólną opiekę) obojgu rodzicom, jeżeli oboje są w stanie wychowywać dziecko i jeżeli są zainteresowani sprawowaniem osobistej opieki nad dzieckiem, a także jeżeli takiego ustalenia wymaga dobro dziecka w celu lepszego zaspokojenia jego potrzeb. Jeżeli przynajmniej jedno z rodziców zgadza się na dzieloną opiekę osobistą nad dzieckiem, sąd ma obowiązek sprawdzić, czy wspólna opieka nad dzieckiem służy dobru dziecka.

Zob. wszystkie poprzednie odpowiedzi, w szczególności odpowiedź na pytanie 8.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Sąd rejonowy, w którego okręgu zamieszkuje małoletnie dziecko, jest właściwy do rozstrzygania spraw dotyczących praw i obowiązków rodzicielskich. Ponieważ postępowanie to sąd może wszcząć z urzędu, nie ma potrzeby dochowywania jakichkolwiek formalności i załączania do wniosku jakichkolwiek dokumentów. W zależności od treści wniosku sąd może następnie zażądać przedłożenia dokumentów. Zazwyczaj wymaga się złożenia aktu urodzenia dziecka.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Sprawy są rozpatrywane w procedurze uproszczonej, która toczy się szybciej i jest mniej sformalizowana. Istnieje możliwość zarządzenia środka tymczasowego w trybie nagłym.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Wszystkie postępowania dotyczące ustalenia trybu wykonywania praw i obowiązków rodzicielskich są bezpłatne. System pomocy prawnej w Słowacji obejmuje obecnie jedynie zwolnienie z opłat sądowych i nieodpłatne ustanowienie pełnomocnika. Bardzo niewiele osób decyduje się na reprezentację przez profesjonalnego pełnomocnika z uwagi na nieprocesowy charakter postępowania w sprawie praw i obowiązków rodzicielskich. Jeżeli spełniono jednak warunki prawne zwolnienia z opłat sądowych, sąd może wedle własnego uznania nieodpłatnie ustanowić pełnomocnika, w tym adwokata, gdy uważa, że reprezentacja procesowa jest niezbędna do celów ochrony interesów strony.

Sąd kieruje wszystkie strony wnioskujące o ustanowienie pełnomocnika i spełniające warunki zwolnienia z opłat sądowych do Ośrodka Pomocy Prawnej (*Centrum právnej pomoci*). Sąd poucza strony o tej możliwości. Sąd może zwolnić stronę z zapłaty całości lub części opłat sądowych, jeżeli uzasadnia to sytuacja strony oraz jeżeli strona nie wykonuje ani nie broni praw wybranych w sposób arbitralny lub w sposób oczywiście skazany na niepowodzenie. Jeżeli sąd nie postanowi inaczej, zwolnienie będzie dotyczyć całości postępowania i działa z mocą wsteczną. Wszelkie opłaty uiszczane przed wydaniem postanowienia o zwolnieniu nie zostaną jednak zwrócone.

Ośrodek Pomocy Prawnej zapewnia pomoc prawną i system ochrony osobom fizycznym, które z powodu swojej sytuacji materialnej nie mogą skorzystać z usług prawnych w celu wykonywania i ochrony swoich praw. Zakres pomocy prawnej reguluje ustawa nr 327/2005 o udzielaniu pomocy prawnej osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji materialnej.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak, można odwołać się od orzeczenia dotyczącego praw i obowiązków rodzicielskich.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Wniosek o wykonanie orzeczenia składa się do sądu powszechnego właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka. Tryb wykonania orzeczenia reguluje ustawa nr 99/1963 – kodeks postępowania cywilnego.

Zastosowanie mają zwykłe procedury wykonawcze (egzekucja sądowa), z wyjątkiem przypadków wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących opieki osobistej (jeżeli dziecko ma zostać zwrócone rodzicowi, któremu na mocy orzeczenia przysługuje

opieka osobista nad dzieckiem). W takich sprawach procedura jest bardziej rygorystyczna (przewiduje się kary finansowe, a także udział policji lub innych właściwych organów ścigania).

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Orzeczenia sądowe dotyczące praw i obowiązków rodzicielskich wydane przez sąd w innym państwie członkowskim są uznawane i wykonywane w Republice Słowackiej bez przeprowadzania specjalnego postępowania zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (art. 21 ust. 1, tj. bez konieczności stwierdzenia wykonalności orzeczenia).

Zainteresowana strona może jednak wystąpić o stwierdzenie wykonalności orzeczenia dotyczącego praw i obowiązków rodzicielskich wydanego w innym państwie członkowskim i wtedy zastosowanie ma procedura przewidziana w rozdziale III sekcja 2 rozporządzenia.

Wnioski składa się do sądu rejonowego, w którego okręgu zamieszkuje dziecko lub – jeżeli dziecka tam nie ma – do sądu, w którego okręgu dziecko obecnie ma miejsce pobytu, a jeżeli nie ma takiego sądu, sądem właściwym jest Sąd Rejonowy Bratislava I.

Do wniosku o uznanie orzeczenia lub o stwierdzenie wykonalności orzeczenia należy dołączyć odpis orzeczenia dotyczącego praw i obowiązków rodzicielskich, który spełnia warunki niezbędne do ustalenia jego autentyczności, oraz dokument poświadczający wydanie orzeczenia, który na wniosek zainteresowanej strony wydaje odpowiedni sąd pochodzenia, tj. sąd, który wydał orzeczenie dotyczące praw i obowiązków rodzicielskich.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Apelacje wnosi się do sądu rejonowego, który wydał pierwotne orzeczenie, ale rozpoznaje je sąd okręgowy. Sąd rozpoznaje apelacje od uznania orzeczeń dotyczących praw i obowiązków rodzicielskich i orzeka w ich przedmiocie zgodnie z kodeksem postępowania cywilnego.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Sądy słowackie będą orzekały w postępowaniu dotyczącym praw i obowiązków rodzicielskich jedynie wtedy, gdy dziecko ma miejsce zwykłego pobytu w Republice Słowackiej. Jeżeli dziecko nie zamieszkuje w Republice Słowackiej, ale ma tam miejsce zwykłego pobytu, lub jeżeli rodzice nie zamieszkują w Republice Słowackiej bądź są obywatelami innych państw, przepisy prawa słowackiego mają zastosowanie zgodnie z Konwencją o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci (nr 344/2002) (rozdział III Konwencji).

Ustawa nr 97/1963 o prawie prywatnym międzynarodowym i międzynarodowym prawie procesowym stanowi, że stosunki między rodzicami a dziećmi, w tym powstanie lub ustanie praw i obowiązków rodzicielskich, podlegają prawu państwa, w którym dziecko ma miejsce zwykłego pobytu. W wyjątkowych przypadkach sąd może uwzględnić prawo innego państwa, jeżeli istnieje istotne powiązanie z rozpoznawaną sprawą i jeżeli jest to niezbędne dla ochrony dziecka lub jego majątku. Jeżeli miejsce zwykłego pobytu dziecka się zmieniło, rodzicom przysługują nadal prawa i obowiązki rodzicielskie powstałe w państwie, w którym znajdowało się pierwotne miejsce zwykłego pobytu dziecka. Jeżeli jednemu z rodziców nie przysługują prawa i obowiązki rodzicielskie przysługujące rodzicom na podstawie prawa słowackiego, prawa i obowiązki te powstaną, z chwilą gdy miejscem zwykłego pobytu dziecka stanie się Republika Słowacka. Wykonywanie praw i obowiązków rodzicielskich podlega prawu państwa, w którym dziecko ma miejsce zwykłego pobytu.

Przepisy ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym i międzynarodowym prawie procesowym mają zastosowanie jedynie w braku umowy międzynarodowej lub jeżeli istniejąca umowa międzynarodowa nie zawiera normy kolizyjnej wskazującej prawo właściwe.

Oprócz konwencji haskiej z 1996 r. Republika Słowacka jest stroną wielu umów dwustronnych zawierających postanowienia dotyczące prawa właściwego, które są nadrzędne wobec przepisów ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym i międzynarodowym prawie procesowym w sprawach dotyczących praw i obowiązków rodzicielskich. Do przedmiotowych umów zaliczają się:

w przypadku Bułgarii: Umowa między Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną a Ludową Republiką Bułgarii o pomocy prawnej oraz ustalaniu stosunków w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (Sofia, dnia 25 listopada 1976 r., dekret nr 3/1978);

w przypadku Chorwacji, Słowenii: Traktat między Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną a Socjalistyczną Federacyjną Republiką Jugosławii o stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (Belgrad, dnia 20 stycznia 1964 r., dekret nr 207/1964);

w przypadku Węgier: Traktat między Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną a Węgierską Republiką Ludową w sprawie pomocy prawnej i stosunków prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (Bratysława, dnia 28 marca 1989 r., dekret nr 63/1990);

w przypadku Polski: Umowa między Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną a Polską Rzeczpospolitą Ludową o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych (Warszawa, dnia 21 grudnia 1987 r., dekret nr 42/1989);

w przypadku Rumunii: Traktat między Rumuńską Republiką Ludową a Republiką Czechosłowacką o pomocy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (Praga, dnia 25 października 1958 r., dekret nr 31/1959).

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej. W związku z wystąpieniem Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej państwa członkowskie aktualizują obecnie niektóre strony portalu zawierające treści krajowe. Jeżeli dana strona zawiera treści, które nie zostały jeszcze dostosowane w związku z wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa, jest to niezamierzone i zostanie wkrótce skorygowane.

Ostatnia aktualizacja: 10/02/2020